

předčasou interpretaci, protože důraz leží pouze na jejich začátku. Základní časové poměry mezi větou hlavní a vedlejší se však u obou skupin neliší v časových souvětích se spojkou *ked'*.

Jiné kontexty pro rozlišování uvedených dvou skupin spojení *mat' + n-/t-ové* přičestí používá Ďurovič. Rozdíly, které uvádí, se částečně nedají vysvětlit rozdílem reverzibilita/ireverzibilita. Ukázalo se však, že ne všichni rodilí mluvčí souhlasí s Ďurovičovými charakteristikami příkladů. Přijímají například časová souvětí, ve kterých vystupuje přivlastňovací rezultativum vyjadřující reverzibilní výsledný stav ve vedlejší větě se spojkou *len čo*

Sémantický prvek reverzibilita/ireverzibilita hraje svou úlohu i vně jmenovaných časových souvětí. Skutečnost, že při ireverzibilních výsledných stavech důraz neleží na trvalosti – základním prvku stavů vůbec –, vede k tomu, že taková spojení přejímají funkci dějového perfekta, aniž by skutečně mohla vyjadřovat děj. To je možná jeden z prvních náznaků přechodu slovenských rezultativních konstrukcí od rezultativního k dějové perfektnímu významu.

Literatura

ĎUROVIČ, I.: Vzťah slovíec *esse habere* v slovanských jazykoch a otázka pasíva v slovenčine. In: Slavica Lundensia 8/1980, Bohemica et Slovaca, s. 19–28. (Přetištěno: Slovenská reč, 56, 1991, s. 2–27)

HAUSENBLAS, K.: Slovesná kategorie výsledného stavu v dnešní češtině. Naše řeč, 46, 1963, s. 13–28.

KAČALA, J.: Doplnok v slovenčine. Bratislava 1971.

KOZINSKIJ, I. Š.: Resultative: Results and discussion. In: Nedjalkov, 1988, s. 497–525.

KRUPA, V.: Stavové perfektum v slovenčine. In: Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského, Philologica, 11–12, 1959–1960 Bratislava 1962, s. 47–56.

MASLOV, J. S.: Resultative, Perfect and Aspect. In: Nedjalkov, 1988, s. 63–85.

MATHESIUS, V.: Slovesné časy typu perfektného v hovorové češtině. In: Naše řeč 9, 1925, s. 200–202.

MEHLIG, H. R.: Linguistische und didaktische Überlegungen zum Verbalaspekt im Russischen. In: Zielsprache Russisch, 1, 1980, s. 1–16.

NEDJALKOV, V.: (ed.), Typology of resultative constructions, Amsterdam/Philadelphia 1988. (= Typological Studies in Language vol. 12) (přepřacovaný překlad ruského originálu: Nedjalkov, V. P., (otv. red.), Tipologija rezul'tativnych konstrukcij, Leningrad 1983).

NEDJALKOV, V. P. – JAXONTOV, S. Je.: The typology of Resultative constructions. In: Nedjalkov, 1988, s. 3–63.

RUŽIČKA, J.: Časové podrad'ovacie súvetie. In: Slovenská reč, 39, 1974, s. 268–278.

SEJÁKOVÁ, J.: Adjektivizácia n-/t-ových príchastí v súčasnej slovenčine. Bratislava 1995. (Nepublikovaná doktorská práca, Jazykovedný Ústav Ľudovíta Štúra SAV).

SOKOLOVÁ, M.: Sémantika slovesa a slovesný rod, Bratislava 1993.

Intralingválne a paralingválne prvky v suprasegmentálnom podsystéme

Iveta Bónová

Filozofická fakulta UPJŠ, Prešov

Akustický signál v rovine suprasegmentálnych javov obsahuje vo svojom spektre informácie diferencovanej povahy. Niektoré zložky suprasegmentálnych javov zasahujú fonologicko-intonačnú úroveň abstrakcie, iné majú skôr štylizujúcu, resp. expresívnu funkciu, časť z nich je ukazovateľom špecifickej farby hlasu hovoriaceho. V odbornej literatúre sa väčšinou tieto intonačné prostriedky (prvky suprasegmentálneho podsystému) buď jednoznačne priradujú k paralingválnym prvkom alebo sa nehierarchizujú podľa stupňa, akým diferencujú význam.

Súvzťažnosť zvukových a významových prvkov v jazyku (konkrétne v ústnych hovorených prejavoch) sa odráža i v navrstvovaní elementov suprasegmentálnej modulácie. Modulovaná (časovo, silovo, tónovo) môže byť celková vlna výdychového prúdu (slovo, slovné spojenie, takt), ale aj jej najmenšia časť, základná jednotka súvislej zvukovej reči – slabika. Medzi segmentálnymi a suprasegmentálnymi javmi reči je rozdiel nielen v spôsobe ich vzniku, ale zároveň aj vo funkcii, akú intonačné prostriedky vyplňajú vo vzťahu k segmentálnym jednotkám (podpornej, dopĺňacej, ohraničujúcej, modifikujúcej a členiacej, ako ich pomenúva J. Mítrík).

Prozodické vlastnosti poskytujú expedientovi veľké možnosti robiť ústny prejav plastickejším a farebnejším, samozrejme v súčinnosti jazykových i mimojazykových prostriedkov.

Na tomto mieste je potrebné spresniť vymedzenie jazykových a mimojazykových prostriedkov vo vzťahu k zvukovému suprasegmentálnemu podsystému. Je nesporné, že vzťah medzi jazykovými a mimojazykovými prostriedkami je komplementárny alebo suplementárny: navzájom sa dopĺňajú, supľujú alebo striedajú tak, že pri dorozumievaní tvoria spolu jeden homogénny výrazový komplex (Mítrík, 1985). Sú však všetky suprasegmenty paralingválnymi (nejazykovými) prostriedkami? Kol'šanskij (1974) člení mimojazykové dorozumievacie (výrazové) prostriedky na: 1. paralingvistické, ktoré sa realizujú v symbióze s jazykovými prostriedkami (pohybové a zvukové prostriedky), 2. extralingvistické, ktoré sa uvedomujú ako pozadie, situačná kulisa. U. Eco (1975) ich rozdeľuje na 1. kinetické (gestikulácia, mimika, póza a držanie tela), 2. paralingvistické (intonácia so všetkými jej zložkami), 3. proxemiku (vzdialenosť medzi emitentom a recipientom). J. Mítrík (1977) rozčleňuje mimojazykové výrazové prostriedky na 1. vizu-